

AKTUALITĀTES

Precizēts no akcīzes nodokļa atbrīvotās dīzeļdegvielas daudzums lauksaimniekiem 2012./2013. saimnieciskajā gadā

Šā gada 26. aprīlī stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr. 344 „Kārtība, kādā no akcīzes nodokļa atbrīvo dīzeļdegvielu (gāzeļļu), ko izmanto lauksaimniecības produkcijas ražošanai, lauksaimniecības zemes apstrādei un meža vai purva zemes apstrādei, kurā kultivē dzērvenes vai mellenes, kā arī zemes apstrādei zem zivju dīķiem”, lai palielinātu kopējo no akcīzes nodokļa atbrīvotās dīzeļdegvielas daudzumu.

Svarīgākās izmaiņas

Grozījumi paredz palielināt 2013./2014. saimnieciskajā gadā maksimālo kopējo dīzeļdegvielas daudzumu, kam piemēro atbrīvojumu no akcīzes nodokļa, līdz 108 992 100 litriem. Tas veidos likumā „Par akcīzes nodokli” noteiktos 100 litrus par hektāru. Tas nozīmē, ka lauksaimniekiem no akcīzes nodokļa atbrīvotas dīzeļdegvielas (gāzeļļas) piešķirtais daudzums palielināsies no 80,4 līdz 100 l/ha.

Grozījumi precizē tiesību normu, kas paredz nepiemērot prasību par minimālā lauksaimniecības dzīvnieku blīvuma nodrošināšanu (vismaz 0,2 liellopu vienības) uz vienu pastāvīgo pļavu un ganību vai aramzemē sēto ilggadīgo zālāju hektāru tiem lauksaimniekiem, kuri līdz kārtējā gada 1. jūnijam (iepriekš – līdz 1. martam) būs reģistrēti Lauksaimniecības datu centrā (LDC) kā dzīvnieku barības primārie ražotāji, un vienlaikus viņiem līdz kārtējā gada 1. jūnijam nebūs LDC reģistrēts ganāmpulks, novietne un lauksaimniecības dzīvnieki.

Tā kā par iepriekšējo gadu aprēķinātos Eiropas Savienības atbalsta maksājumus „Agrovide” un „Agrovides maksājumi” lauksaimnieki var saņemt arī nākamajā gadā, grozījumi precizē tiesību normu, kas ļauj ieskaitīt noteiktajos ieņēmumos par iepriekšējo gadu aprēķinātos, bet kārtējā gadā saņemtos atbalsta maksājumus.

Pietiekšanās līdz 1. jūnijam

Atgādinām, ka tikai vēl līdz 1. jūnijam notiek iesniegumu pieņemšana dīzeļdegvielas atbrīvojumam no akcīzes nodokļa lauksaimniecības produkcijas ražotājiem. 2013./2014. saimnieciskajā gadā no akcīzes nodokļa ir atbrīvota dīzeļdegviela, kuru izmanto lauksaimniecības produkcijas ražošanai, lauksaimniecības zemes vai tādas meža vai purva zemes apstrādei, kur kultivē dzērvenes vai mellenes, kā arī zemes apstrādei zem zivju dīķiem.

Aizpildītu un parakstītu iesniegumu var iesniegt personīgi LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs (RLP) vai centrālajā aparātā (CA), kā arī sūtīt pa pastu vai iesniegt elektroniski. LAD aicina klientus izmantot elektronisko pieteikšanās sistēmu (EPS), kuras priekšrocības ir ikdienu iegūt informāciju par izlieto to degvielas daudzumu un atlikumu. **LL**

Sagatavots LLKC Lauku attīstības nodaļā pēc LAD informācijas un MK noteikumiem

ŠAJĀ NUMURĀ:

AKTUALITĀTES

- Informācija dzīvnieku īpašniekiem..... 2. lpp
- Informācija traktortehnikas lietotājiem ..... 2. lpp

VALSTS UN ES ATBALSTS

- LAD atbildes ..... 3. lpp

LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

- Atbalsts mežizstrādes pakalpojumu sniedzējiem ..... 5. lpp

LAUKU ATTĪSTĪBA

- LEADER pieredze ..... 6. lpp

KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA

- Aktualitātes COPA/COGECA darba grupās ..... 8. lpp

AUGKOPĪBA

- Kartupeļu ražu ietekmējošie faktori ..... 11. lpp

LOPKOPĪBA

- Lētāks piens un tīrāka jūra ..... 14. lpp

SIA LLKC INFORMĒ

- Kalendārs ar svarīgākajiem datumiem ..... 13. lpp. jūnijā

AKTUALITĀTES

Informācija dzīvnieku īpašniekiem

☑ Lauksaimniecības datu centrs (LDC) aicina dzīvnieku īpašniekus līdzdarboties sava ganāmpulka datu pārvaldīšanā

Jau daudzi LDC klienti ir pārliecinājušies par elektroniskās datu ievades priekšrocībām – noslēdzot līgumu par datu ievadi, iespējams jebkurā sev izdevīgā laikā paziņot Datu centram par notikumiem ganāmpulkā un netērēt laiku veidlapu aizpildīšanai un sūtīšanai pa pastu.

Šobrīd ganāmpulka īpašnieks vai viņa pilnvarotā persona elektroniski var reģistrēt dzīvnieku atnešanos, apzīmēšanu, pārvietošanu, lecināšanu, kastrēšanu, dzīvnieku (arī neapzīmēto pēcnācēju) izslēgšanu, kā arī iesniegt cūku kustības kopsavilkumu un pārskatu par stāvokli ganāmpulka novietnē.

Sīkāka informācija par līguma noslēgšanu un videopamācības elektroniskajā ievadē LDC mājaslapā www.ldc.gov.lv sadaļā *Elektroniskā datu ievade*.

☑ Informācija reģionālo pieņemšanas vietu apmeklētājiem

Lūdzam ņemt vērā, ka par LDC pasta kastītē ievietoto dokumentu saņemšanas dienu tiek uzskatīta tā diena, kad LDC speciālists ieradies uz pieņemšanu un izņēmis pastkastītē ievietotos dokumentus (nevis diena, kad dokumenti tajā atstāti). LDC kontakti atrodami LDC mājaslapā www.ldc.gov.lv sadaļā *Kontakti*.

Gadījumos, kad vēlaties iesniegt piena kvotu dokumentus vai iesniegumus, lūdzu, ņemiet vērā šo saņemšanas datumu.

Joprojām ir iespēja sūtīt dokumentus pa pastu, iesniegt reģiona centrālajā pieņemšanas punktā vai portālā www.latvija.lv, apstiprinot ar elektronisko parakstu. **LL**

LDC informācija

Noderīga informācija traktortehnikas īpašniekiem un lietotājiem

Uzsākot pavasara darbus, lauksaimniekiem vērts pārbaudīt, vai sakārtotas visas ar traktortehnikas izmantošanu saistītās lietas: ir noformētas tehniskās apskates uzlīmes un taloni, ir derīga vadītāja apliecība un arī pati tehnika savesta kārtībā.

Valsts tehniskās uzraudzības aģentūras (VTUA) direktors Armands Binovskis atgādina – laikus nesakārtojot ar traktortehnikas izmantošanu saistītos dokumentus, var iedzīvoties naudas sodu saistībā.

LLKC Lopkopības nodaļas vadītājs **Jānis Kažotnieks:**

– Traktortehniku mēs nez kādēļ uzskatām par otrās šķiras tehniku – tiesības dabūt vienkārši, apskates arī var iziet diezgan viegli. Bet tas ir pilnīgi greizs uzstādījums, jo traktori, kombaini un piekabes reizēm kļūst par pilntiesīgiem satiksmes dalībniekiem, ar visām no tā izrietošajām sekām. Noteikumi attiecas pilnīgi uz visiem. Tieši tāpēc, mūsaprāt, ir svarīgi nevis kārtējo reizi meklēt atrunas, kāpēc kaut kas no minētā nav izdarīts, bet gan padomāt, piemēram, kā tās pašas tiesības, iespējams, jau rīt apmainīt. Papildus iesakām pārliecināties arī par OCTA esamību visai tehnikai, ar ko plānojat pārvietoties pa publiskiem ceļiem. Cik gan maksā polise salīdzinājumā ar sodu,

kas pienākas par tās neesamību? Pavasaris ir klāt, un, cerams, esat tam pienācīgi sagatavojuši arī savu tehnikas parku! Veiksmi un izturību darbos!

☑ VTUA informācija par aktualitātēm 2013. gadā Traktortehnikas vadītāju apliecību derīguma termiņš

Traktortehnikas vadītājiem vajadzētu ieskatīties savās apliecībās un pārliecināties par to derīgumu, kas ir desmit gadu. Lai apmainītu traktortehnikas vadītāja apliecību, jāvērsas kādā no VTUA birojiem, līdz ņemot veco apliecību, personas pasi, kā arī vienu dokumentiem paredzētu fotogrāfiju (3x4 cm). Jāpārliecinās arī par medicīniskās izziņas derīguma termiņu.

Ja ir iepriekšējā parauga (papīra formāta) izziņa, jāskatās, lai tās otrā pusē nebūtu svītrotā atzīme „pašgājējmašīnas”. Ja tā būs svītrotā, šī izziņa traktortehnikas vadītāja apliecībai nebūs derīga. Ja transportlīdzekļa vadītāja veselības pārbaude veikta pēdējos divos gados, VTUA būs elektroniski pieejama informācija par šī cilvēka veselības stāvokļa atbilstību traktortehnikas vadīšanai.

☑ Jaunās prasības traktortehnikas tehnisko apskašu uzlīmju un talonu noformēšanā

Vispārējā noformēšanas kārtībā nav būtisku izmaiņu, ir tikai precizēta uzlīmju vai talonu kompostrēšana – atzīmēšana. Ja, piemēram, janvārī veikta traktora apskate un piešķirta atļauja piedalīties ceļu satiksmē nākamajā gadā, tad uzlīmē vai talonā tiek caurdurta janvāra atzīme – mēneša kārtas skaitlis „1”. Apskate ir derīga līdz norādītā mēneša pēdējam datumam. Salīdzinot ar automobiļiem noteikto kārtību, tā ir neliela priekšrocība.

Veicot otro novērtējumu, tiek izsniegta pagaidu atļauja, ar kuru var braukt 30 dienas, kamēr tiek novērsti norādītie defekti. Ja uzlīmē vai talonā nav caurdurtu mēneša skaitļu, tad otrā pusē ir precīzi norādīts datums, līdz kuram atļauts piedalīties ceļu satiksmē.

☑ Jaunas traktortehnikas numura zīmes

VTUA izsniedz gan jaunā tipa (garenas), gan iepriekšējā tipa traktortehnikas valsts numurzīmes. Ja klients iegādājies traktoru vai traktora piekabi, kam numurzīmes

stiprinājums atbilst jaunajam standartam, tad viņam tiks izsniegta atbilstoša jaunā parauga valsts reģistrācijas numurzīme. Turklāt ar 2013. gadu tiek piedāvāts jaunums – iespēja izgatavot individuālu numurzīmi, kurai burtu un ciparu kombināciju klients var izvēlēties pats (izņemot, ja šāda ciparu un burtu kombinācija jau reģistrēta iepriekš). Jāņem vērā, ka numurzīmē nevar būt vairāk par 8 simboliem. Individuālā numurzīme izmaksā Ls 330,58 + PVN. Klientiem tiek dota iespēja izvēlēties numurzīmes arī ar īpašu ciparu kombināciju (no VTUA piedāvātā saraksta), par šo pakalpojumu papildus jāmaksā Ls 19,80.

☑ Jaunas traktortehnikas motoru izplūdes gāzu emisijas normas

Traktoru motoriem Eiropā noteikti vairāki izmešu līmeņi – Euro 1, Euro 2 un Euro 3. Šogad vairs netiek reģistrēti traktori ar motora nominālo jaudu no 130 līdz 560 kW (177–760 ZS) un Euro 3 A posma izmešu līmeni.

☑ Traktortehnikas motoru jaudas un dūmgāzu mērījumi

VTUA, piedaloties EEZ un Norvēģijas valdības finansētā projektā, ieguvusi savā rīcībā unikālu traktortehnikas motoru jaudas un dūmgāzu noteikšanas mēraparatūru, kuru var izmantot traktortehnikas īpašnieki, traktortehnikas tirgotāji, mācību iestādes un citi interesenti, lai veiktu nepieciešamos mērījumus, ko iespējams izdarīt arī izbraukumā.

Plašāka informācija VTUA mājaslapā www.vtua.gov.lv.

Sagatavoja LLKC Informācijas nodaļas vecākā komunikāciju speciāliste **Dace Millere**

VALSTS UN ES ATBALSTS**LAD atbildes uz lauksaimnieku jautājumiem**

Lauku atbalsta dienests (LAD) 2013. gada 27. martā organizēja lauksaimnieku tikšanos, kurā atbildēja uz viņu uzdotajiem jautājumiem.

PROJEKTI**☑ Kādi projektu konkursi vēl plānoti Lauku attīstības programmas (LAP) 2007.–2013. gadam ietvaros?**

- 121 – Lauku saimniecību modernizācija (Kautuves vienai saimniecībai);
- 123 – Lauksaimniecības produktu pievienotās vērtības radīšana (Bioloģiskās produkcijas pārstrāde);
- 312 – Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (Meža tehnika);
- 323 – Lauku mantojuma saglabāšana un atjaunošana (Lauksaimniecības muzeji).

☑ Vai ir zināms, kā tālāk tiks risināts jautājums par finansējuma papildu pieprasīšanu pasākumam „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu”, kurā iesniegts liels skaits projektu, līdz ar to pārsniedzot pieejamo publisko finansējumu?

LAD atbalsta finansējuma pārdali uz šo pasākumu, taču par to jālemj Uzraudzības komitejai. Ja kādā no pasākumiem tiks konstatēts finansējuma atlikums, to novirzīs minētā pasākuma projektu finansēšanai.

**☑Kāda ir virzība pasākumā „Atbalsts uzņēmumu ra-
dīšanai un attīstībai”? Cik projekti ir izvērtēti, cik ir
vērtēšanā un cik ir noraidīti? Vai ir sākušies arī kādi
tiesu darbi?**

Uz 26.03. situācija ar projektiem šajā pasākumā ir šāda:

- iesniegti – 1557;
- apstiprināti (t.sk., jau īstenoti) – 763;
- noraidīti (t.sk., atsaukti – 49, laužti līgumi – 15) – 641;
- vēl vērtēšanā – 153 (10%) projekti.

**☑Kāda ir virzība pasākuma „Atbalsts uzņēmumu ra-
dīšanai un attīstībai” aktivitātē „Kurināmā ražoša-
na”? Cik projekti ir izvērtēti, cik ir vērtēšanā un cik ir
noraidīti?**

Uz 26.03. situācija ar projektiem šajā pasākumā ir šāda:

- iesniegti un izvērtēti – 87;
- apstiprināti (t.sk., jau īstenoti) – 50;
- noraidīti (t.sk., atsaukti) – 37 projekti.

LEADER

**☑Ja biedrībai ir divi vai vairāki projekti programmā
„Starptautiskā sadarbība” ar vairākiem partneriem,
lai būtu pārskatāma projektu grāmatvedības uzskai-
te, vai partnerībai ir iespēja katram projektam Valsts
kasē atvērt savu kontu?**

Saskaņā ar 20.09.2011. MK noteikumu Nr. 726 „Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas kārtība vietējām rīcības grupām starpvalstu sadarbībai” 37. punktu avansa un visu ar sadarbības līguma noslēgšanu un sadarbības projekta īstenošanu saistīto līdzekļu saņemšanai un izdevumu veikšanai vietējā rīcības grupa (turpmāk – VRG) atver kontu Valsts kasē. Ja VRG īsteno vairākus sadarbības projektus Lauku attīstības programmas pasākumā vai Rīcības programmas pasākumā, tā visu īstenoto sadarbības projektu līdzekļu saņemšanai un izdevumu veikšanai var izmantot vienu Valsts kasē atvērtu kontu visiem Lauku attīstības programmas pasākuma sadarbības projektiem un vienu kontu – visiem Rīcības programmas pasākuma sadarbības projektiem.

Līdz ar to, ja VRG īsteno vairākus projektus viena fonda ietvaros, tad tā var atvērt Valsts kasē kontu katram projektam.

TIEŠIE MAKSĀJUMI

**☑Cik lielu īpatsvaru (%) no saimniecības platības var
aizņemt apkopta papuve?**

Lauksaimniecībā izmantojamās zemes (LIZ) atstāšana papuvē ir atkarīga no saimniecības profila.

Ja vēlas saņemt MLA atbalstu par papuvi, tad to var saņemt atbalsta pretendents, kas nodrošina, ka papuvju platība saimniecībā kārtējā gadā nepārsniedz 30% no kopējās LIZ, par kuru ir tiesības saņemt vienoto platības maksājumu un kura ir pieteikta vienotā platības maksājuma saņemšanai.

**☑Kādas prasības jāievēro, lai papuves kopšana
nebūtu pretrunā ar LAD?**

Gan MK 01.03.2011. noteikumos Nr. 173 „Kārtība, kādā tiek piešķirts valsts un Eiropas Savienības atbalsts lauksaimniecībai tiešā atbalsta shēmu ietvaros”, gan MK 23.03.2010. noteikumos Nr. 295 "Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides un lauku ainavas uzlabošanai" ir noteikts, kas ir papuve:

Papuve – augsekas sistēmā ietverta aramzeme, kas visu veģetācijas periodu vai daļu no tā tiek kopta, lai iznīcinātu nezāles, uzkrātu barības vielas un mitrumu sausus gadus. Papuves raksturīgākā īpašība ir tā, ka to ierīko uz vienu gadu un tajā nav paredzēts novākt ražu. Papuve var būt:

neierīkota zeme, kurā neaug neviena kultūra, bet kura reizi gadā līdz 15. septembrim tiek uzartā; zeme, kas apsēta tikai tāpēc, lai ražotu zaļmēslojumu (zaļā papuve), iekļaujot visas aramzemes platības, kurās ir saglabāti labi lauksaimniecības un vides apstākļi atbilstoši Padomes Regulas (EK) Nr. 73/2009, ar ko paredz kopējus noteikumus tiešā atbalsta shēmām saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, kā arī groza Regulas (EK) Nr. 1290/2005, (EK) Nr.247/2006, (EK) Nr. 378/2007 un atceļ Regulu (EK) Nr. 1782/2003, 6. pantam vai jaunākiem tiesību aktiem, neatkarīgi no tā, vai tās ir vai nav daļa no augsekas.

Par papuvi nav uzskatāma platība, kurā aug koki, krūmi vai krūmu atvases. Papuve ir jākopj visu veģetācijas periodu.

**☑Vai zemes platība papuves laikā saglabājas
kā atbalsttiesīgā platība?**

Arī papuve ir jāapstrādā un jākopj. Ja tas tiek veikts, papuve ir piesakāma platību maksājumiem.

**☑Kur var atrast padomju laikos veidotās Latvi-
jas augšņu kartes (smilšmāls, mālsmilts utt.)?**

Padomju laikos veidotās Latvijas augšņu kartes glabājas (tiek uzturētas) Valsts zemes dienesta (VZD) arhīvā. Latvijas Lauksaimniecības universitāte un Latvijas Universitāte kopā ar ZM strādā pie šo karšu skenēšanas un augšņu datu vektorizēšanas projekta, kura rezultātā dati būs pieejami digitālā formātā LKS-92 koordinātu sistēmā.

PAR PLATĪBU KONTROLĒM

**☑Bioloģiskajā saimniecībā rudenī meža cūkas
izrakušas dabiskās pļavas. Pavasarī rakumus ar
diskiem nolīdzinās un pārsēs ar bioloģisko sēk-
lu. Vai izlīdzinātais lauks jāizzīmē no kopējā, un
kāds kods būs jāraksta?**

Ja meža cūkas ir iznīcinājušas daļu pastāvīgo pļavu un ganību (kods: 710), tad, aizpildot kārtējā gada

platību maksājumu iesniegumu, atbalsta pretendētājam jānorāda tāds kultūras kods, kāds atbilst konkrētajai lauksaimniecības kultūrai, kas tiek audzēta atbilstošajā laukā un platībā. Tātad, ja tas ir „aramzemē sētais zālājs”, – kods „720”.

Atbilstoši MK 23.03.2010. noteikumu Nr. 295 „Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības lauku attīstības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides un lauku ainavas uzlabošanai” 16.¹ punktam, atbalsta pretendents izveido un uztur lauka vēsturi katram saimniecības laukam. Lauksaimniekam ir jāapraksta konkrētā situācija, ka meža cūku radītu postījumu dēļ tika veiktas darbības, kuru rezultātā atbilstošais lauks sadalīts vairākās daļās, iesēta konkrētā zālāja sēkla, atbilstoši piešķirti jauni lauku numuri un kultūru kodu numuri u. tml.

☑Saimniecībai pieder attāls zemes gabals, pastāvīgās pļavas, ganības – mazi lauciņi mežu ielokā un vidū. Tos dažkārt vasarā nevar apsaimniekot sliktas pieejamības dēļ. Platībmaksājumu iesniegumā šī LIZ norādīta kā platība bez atbalsta. Vai un kādu risinājumu var piedāvāt saimniekam, ja viņš nepaspēj līdz 15.08. platību nopļaut, bet, piemēram, to nopļauj augusta beigās?

Ja lauki norādīti kā platība bez atbalsta, var pļaut augusta beigās. Sankcijas netiek piemērotas.

☑Kurš pārbaudē veiktais lauksaimniecības zemes mērījums ir pareizs, jo katreiz tas ir citāds?

Lauka platība dažādos gados var atšķirties, jo katru gadu lauks kaut nedaudz, bet tiek apstrādāts savādāk, piemēram, aparts vienu metru tālāk/tuvāk; ar likumu iearts blakus kadastrā; pļava nopļauta nedaudz tuvāk/tālāk

grāvim vai mežam. Uzmērīta tiek konkrētajā gadā apsaimniekotā platība, mērījums atbilst konkrētai gada situācijai, un tas ir pareizs.

Ja lauka robežas ir pilnīgi nemainīgas (piemēram, pa kupicām) un tas tā arī tiek apstrādāts, tad platības varētu arī sakrist vai ļoti nebūtiski atšķirties, un pareizas būs abas platības. Vēlreiz vēršam uzmanību uz to, ka mērījumiem tiek piemērota mērījuma tolerance, un, ja deklarētā platība iekļaujas uzmērītās platības tolerancē, tad tiek pieņemts, ka deklarētā platība ir pareiza, pat ja tā nedaudz atšķiras no mērījuma. Lauka tolerance tiek rādīta kontroles ziņojumā.

☑Vai šogad turpināsies bloku precizēšana, kur uzreiz ir jāsamierinās ar platību samazinājumu?

Jā, arī 2013. gada platību maksājumu sezonas kartēm ir veikta un tiks turpināta gan lauku bloku precizēšana, gan lauku bloku aktualizācija. Ja jūsu apsaimniekotais lauku bloks ir precizēts, bet jūs tam nepiekrītat, jums ir iespēja pieteikt „lauku bloku precizēšanu”. Aizpildiet pielikumu *lesniegums lauku bloku kartes precizēšanai* un kopā ar *lesniegumu* un kartēm iesniedziet to RLP! LAD, saņemot šādu pieteikumu, atkārtoti vērtēs konkrētā lauka bloka parametrus, tai skaitā, iespējams, nozīmējot kontrolieru pārbaudi uz vietas saimniecībā.

Ar visiem 27. marta sanāksmē apspriestajiem jautājumiem un atbildēm var iepazīties LAD mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā *Jautājumi un atbildes/Organizāciju jautājumi*. **LL**

Sagatavots LLKC Lauku attīstības nodaļā
pēc LAD informācijas

LAUKU ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA

Atbalsts mežistrādes pakalpojumu sniedzējiem

Šā gada 26. aprīlī stājās spēkā grozījumi MK noteikumos Nr. 132 „Kārtība, kādā piešķir valsts un Eiropas Savienības atbalstu atklātu projektu iesniegumu konkursu veidā pasākumam „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)”, kas paredz iespēju mežistrādes pakalpojumu sniedzējiem saņemt atbalstu tehnikas iegādei, iesniedzot projektu 2013. gadā no 3. jūnija līdz 3. jūlijam.

☑MK noteikumu grozījumi

Izmaiņas atbalsta piešķiršanas kārtībā paredz iespēju mežistrādes pakalpojumu sniedzējiem mežaudžu kopšanai un atjaunošanai jauna aprīkojuma un rokas motorinstrumentu, kā arī darba aizsardzības līdzekļu iegādei saņemt atbalstu ar atbalsta intensitāti 50% apmērā par kopējo attiecināmo izmaksu summu līdz 100 000 eiro.

Ar grozījumiem precizēts, ka projektā neattiecināmās izmaksas ir

- vispārējas nozīmes transportlīdzekļu izmaksas, tai skaitā traktori, kvadracikli (izņemot specializētos transportlīdzekļus, kuri konstruktīvi un tikai rūpnieciski ražoti speciālas nozīmes kravu pārvadāšanai vai specifisku darbu veikšanai un uz kuriem ir uzstādītas specifisko funkciju veikšanai paredzētās iekārtas), kā arī
- tādas mežizstrādes pašgājējtehnikas (pievešanas, treilēšanas, koku gāšanas, atzarošanas un sagarināšanas mašīnu) iegāde, kuras pašmasa ir lielāka par piecām tonnām, kā arī tās aprīkojuma iegāde, ja tas funkcionāli nepieciešams minētās tehnikas darbībai.

Noteikumos skaidrots, ka esošās saimnieciskās darbības sistemātiskumu apliecina darījumu regularitāte – vismaz trīs darījumi par atlīdzību finanšu pārskata gadā.

Tāpat atbalsta piešķiršanas kārtībā precizētas iesniedzamās sadaļas un iesniedzamo dokumentu iesniegšanas termiņi. Turpmāk arī tiem atbalsta pretendentiem, kuriem projekta attiecināmo izmaksu kopsumma visā plānošanas periodā nepārsniedz Ls 35 000, būs jāiesniedz apliecinājums par projekta īstenošanai pieejamiem finanšu resursiem.

Atbalsta saņēmējiem tiek pagarināts atskaišu iesniegšanas termiņš par vienu mēnesi (tas nozīmē, ka, sākot ar nākamo gadu pēc projekta īstenošanas, atbalsta saņēmējam katru gadu līdz 1. jūnijam (iepriekš – līdz 30. aprīlim) piecu gadu periodā jāiesniedz Lauku atbalsta dienestā pārskatu par atbalsta saņēmēja saimnieciskās darbības rādītājiem par iepriekšējo kalendāra gadu). Izmaiņas atskaišu iesniegšanā attiecināmas arī uz projektiem, kas jau īstenoti un kuriem uzsākta uzraudzība.

Projekta iesniegumu pieņemšana no 3. jūnija

Lauku atbalsta dienests (LAD) izsludina atklāta konkursa projektu iesniegumu pieņemšanu Eiropas Savienības Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un Lauku attīstības programmas pasākuma „Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu)” aktivitātē „Esošās saimniecības darbības attīstība vai dažādošana”, **atbalstot tikai**

- **mežkopības un citas mežizstrādes darbības (NACE 2. red. A sadaļas 02.10. klase)**, izņemot meža koku audzētavu darbību, un
- **mežsaimniecības palīgdarbības (NACE 2. red. A sadaļas 02.40) – tikai mežizstrādes pakalpojumu sniegšanu.**

Devītās kārtas **projektu iesniegumu pieņemšana notiks 2013. gadā no 3. jūnija līdz 3. jūlijam ar kopējo publisko finansējumu Ls 1 000 000** apmērā.

Iesniegto projektu īstenošanas beigu datums ražošanas pamatlīdzekļu iegādei ir astoņi mēneši no Lauku atbalsta dienesta lēmuma pieņemšanas par projekta iesnieguma apstiprināšanu. Būvniecība aktivitātes ietvaros nav atbalstāma.

Projekta iesnieguma veidlapa un metodiskie norādījumi tās aizpildīšanai ir atrodami mājaslapā www.lad.gov.lv sadaļā *ES atbalsts*.

Projektu iesniegumi jāiesniedz LAD Centrālajā aparātā Klientu apkalpošanas daļā Rīgā, Republikas laukumā 2, 3. stāvā, 308. kabinetā (tālr. 67027693, 67027684), vai LAD reģionālajās lauksaimniecības pārvaldēs, elektroniski (atbilstoši normatīvajiem aktiem par elektronisko dokumentu noformēšanu) vai izmantojot LAD elektronisko pieteikšanās sistēmu. **LL**

Sagatavots LLKC Lauku attīstības nodaļā pēc ZM un LAD informācijas un MK noteikumiem

LAUKU ATTĪSTĪBA

Dažādu valstu pārstāvji izrāda plašu interesei par vietējo rīcības grupu paveikto Latvijā LEADER projektu ietvaros

Briselē notika Eiropas Tikla lauku attīstībai (ENRD) organizētā 10. LEADER apakškomitejas sēde un pasākums *LEADER: Building Bridges for the Future*, kuru galvenais mērķis bija nodrošināt veiksmīgu nākamā perioda plānošanas procesu nacionālā un vietējā līmenī, iesaistot visas ieinteresētās organizācijas. Latviju pārstāvēja piecu vietējo rīcības grupu (VRG) administratīvās vadītājas, Zemkopības ministrijas un Lauku atbalsta dienesta pārstāves, kā arī LLKC Valts Lauku tīkla Sekretariāta projektu vadītāja Guna Šulce. Dažādu valstu pārstāvji izrādīja plašu interesei par VRG paveikto Latvijā LEADER projektu ietvaros, ar ko pasākuma laikā bija iespējams iepazīties speciāli izveidotā izstādē.

Biedrības *Zied zeme* pārstāve Indra Leja interesentus iepazīstina ar Latvijas mājrāžotāju produktiem.

☑ Pasākumos piedalās vairāk nekā 500 cilvēku

Pasākumā piedalījās vairāk nekā 500 cilvēku – VRG, LEADER apakškomitejas, ministriju, maksājumu aģentūru, Eiropas organizāciju, Eiropas Komisijas, zivsaimniecības VRG, nacionālo lauku tīklu, kā arī potenciālo partneru pārstāvji.

Pasākuma pirmajā dienā, 17. aprīlī, notika LEADER apakškomitejas sēde, pasākuma LEADER: *Building Bridges for the Future* atklāšana, publiskās diskusijas un izstādes atklāšana.

LEADER apakškomitejas sēdē ENRD pārstāvji iepazīstināja ar 2007.–2013. gada plānošanas periodā paveikto, īstenojot LEADER pieeju un ieviešot starptautiskās sadarbības projektus. Apkopotie statistikas dati liecina, ka Latvija ir viena no retajām valstīm, kurā šajā plānošanas periodā netiek īstenoti starpteritoriālie projekti – projekti, kas tiek īstenoti vienā valstī, sadarbojoties divām vai vairākām vietējām teritorijām. Tomēr pozitīvi, ka nākamajā plānošanas periodā arī Latvijā būs iespēja īstenot šādus projektus, jo Lauku attīstības programmas LEADER pieejas īstenošanas nosacījumi 2014.–2020. gadam ietver arī starpteritoriālo projektu īstenošanu.

Latvija, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm, maz iesaistījies arī starptautisko projektu īstenošanā. ENRD sniegtā informācija liecina, ka kopumā šajā plānošanas periodā ieviesti 330 sadarbības projekti. Savukārt dati par Latviju liecina, ka apstiprināti 14 starptautiskās sadarbības projekti, no kuriem īstenoti astoņi.

Pasākuma LEADER: *Building Bridges for the Future* atklāšanā ENRD pārstāvji vēlreiz atgādināja, kas ir LEADER pieeja, kādi ir tās veiksmīgas īstenošanas priekšnosacījumi, kā arī ko vajadzētu ievērot LEADER pieejas plānošanā nacionālā un vietējā līmenī. Pasākuma dalībnieki tika iepazīstināti arī ar turpmāko pasākuma norisi un organizēšanu.

☑ Publiskās diskusijas par LEADER pieejas īstenošanu

Publisko diskusiju laikā bija iespēja apmeklēt dažādu valstu standus, kur to pārstāvji dalījās savā pieredzē, demonstrējot arī vizuāli uzskatāmus materiālus. Šīs diskusijas notika piecās sekcijās, kurās varēja piedalīties pēc izvēles: teritoriālā attīstība, vietējās attīstības stratēģijas ieviešana un novērtēšana, starptautisko projektu ieviešanas pieredze, dažādu interesentu iesaistīšana un atbalsts plānošanai.

Vācijas Lauku tīkla pārstāvis dalījās pieredzē par VRG pašnovērtēšanas instrumenta izveidi un tā pielietojumu. Pašnovērtēšana ir ļoti lietderīga, lai kontrolētu notiekošos procesus. Ar tās palīdzību ir iespējams saprast, kas strādā labi, kādi projekti palīdz sasniegt vietējās attīstības stratēģijas mērķus un kurām teritorijām vajadzētu pievērst vairāk uzmanības. Vācijas kolēģi paredz trīs līmeņu pašnovērtēšanu, ko VRG var piemērot un izmantot atbilstoši savām vajadzībām un finansējumam. Visi līmeņi ietver vietējās attīstības procesa, struktūru darbības un VRG uzdevumu un aktivitāšu izvērtēšanu.

Igaunijas pārstāve stāstīja par LEADER pieejas īstenošanu savā valstī. Viņa skaidroja, ka svarīgi ir izmantot visu pieejas „no apakšas uz augšu” potenciālu, nedublēt pasākumus un izstrādāt tos vietējā līmenī, balstoties uz konkrētās teritorijas vajadzībām, būt maksimāli elastīgiem, plānojot pasākumus visās asīs, kā arī LEADER pieejas īstenošanai paredzēt tik daudz līdzekļu, cik iespējams. Tika pieminēti instrumenti, kas tiek izmantoti ikdienas darbā ar VRG – metodikas rokasgrāmata, apmācības, praktiskie divu dienu semināri, kā arī individuālas konsultācijas. Lai gan pārrunātās ir diezgan ikdienišķas lietas, ir labi par tām diskutēt atkārtoti, lai tās neaizmirstu un rastu jaunas idejas minētā kontekstā.

Grieķijas pārstāvji dalījās pieredzē par to, kā notiek viņu gatavošanās nākamajam plānošanas periodam. Līdzīgi kā Latvijā, arī viņiem jau ir notikušas trīs darba grupas tikšanās par nosacījumu izstrādi, un grieķi ir nonākuši pie vajadzību saraksta prioritārā secībā: lauksaimniecības produktu noieta veicināšana, inovāciju attīstība, apmācības, sociālās vides uzlabošana, agrotūrisms, dažādu procesu vienkāršošana, kā arī finansiālo instrumentu izmantošana. Grieķijas nosacījumi nākamajam plānošanas periodam paredz divus galvenos atbalstāmos virzienus: uzņēmējdarbības veicināšanu lauku teritorijās, radot jaunas darba vietas un paplašinot iespējas, kā arī dzīves kvalitātes uzlabošanu lauku teritorijās.

☑ Mājražotāju produkcijas un VRG sagatavoto materiālu izstāde

Latvijas mājražotāju un ražotāju produkcija pasākuma LEADER: *Building Bridges for the Future* izstādē

Pirmās dienas noslēgumā tika atklāta izstāde, kurā katra valsts bija sagatavojusi savu stendu, iekļaujot VRG sagatavotos materiālus, mājražotāju produkciju un mājamatnieku darinājumus. Pasākuma laikā bija iespējams atrast partnerus starptautisko projektu īstenošanai.

Lauku partnerības Sēlija pārstāve Skaidrīte Medvecka iepazīstina interesentus ar vietējo rīcības grupu darbu Latvijā.

Latvijas stends bija ļoti bagātīgs un tika plaši apmeklēts. Citu valstu pārstāvji izrādīja interesi ne tikai par Latvijas mājražotāju produktiem, bet arī VRG darbu. Latvijas stendā bija iespējams iepazīties ar 2012. gada dižprojektiem. Par Liepājas rajona partnerības un biedrības *Sateka* īstenotajiem projektiem varēja uzzināt VRG izdotajos bukletos. Bija pieejama VRG un zivsaimniecības vietējo rīcības grupu kontaktinformācija. Labas atsauksmes no citiem pasākuma apmeklētājiem saņēmām par Latvijas ražotāju un mājražotāju produktiem, ko piedāvājam degustācijai – dažādu veidu sieri, rupjmaize, dažādu veidu konfektes *Gotiņa*, piparkūkas, cepumi, kā arī šprotes.

Kopumā pasākums bija ļoti vērtīgs, jo tā laikā bija iespēja sev atgādināt *LEADER* pieejas būtību no dažādiem aspektiem, dalīties pieredzē ar citu valstu pārstāvjiem par to, kā citur tiek īstenota *LEADER* pieeja un nodrošināts veiksmīgs VRG darbs. Īpaši noderīgas bija diskusijas par nosacījumu izstrādi nākamajam plānošanas periodam. **LL**

Sagatavoja LLKC VLT Sekretariāta projektu vadītāja **Guna Šulce**
Uzziņai. *Leader* ir saīsinājums no franču val. *Liaison entre actions de développement rural* (saiknes starp lauku attīstības darbībām“).

Informācija par vietējo rīcības grupu 2012. gada dižprojektiem

KOPĒJĀ LAUKSAIMNIECĪBAS POLITIKA

Aktualitātes COPA/COGECA darba grupās

Lai sekotu līdzi lauksaimniecības nozaru aktualitātēm Eiropas Savienības (ES) mērogā un aizstāvētu Latvijas nozaru intereses, kā arī izteiktu, pamatotu viedokli par Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) nākamā plānošanas perioda izstrādātajām regulām, lauksaimniecības nozaru eksperti regulāri piedalās COPA/COGECA* un Eiropas Komisijas rīkotajās darba grupās, semināros un sanāksmēs Briselē.

Putnu gaļa un olas

Aleksandrs Kovaļčuks 25 un 26. martā piedalījās COPA/COGECA un Eiropas Komisijas (EK) darba grupā „Putnu gaļa un olas”.

Olu ražotājiem 2012. gads bija ļoti veiksmīgs, jo barības cenas bija samēra zemas, bet olu cenas – ļoti augstas. Taču 2013. gads ir sācies ar olu cenu un pieprasījuma kritumu. Vienīgi Vācija ir apmierināta ar olu tirgus situāciju, kas var būt izskaidrojams ar diezgan labu sava tirgus aizsardzību, ieviešot iekšējās labturības normas. EK uzskata, ka uzņēmēju peļņa joprojām ir labā līmenī, bet

ražotāji iebilst, ka ir veiktas ļoti lielas investīcijas vistu būru aprīkošanai, lai izpildītu labturības normas.

Konsultatīvās grupas stratēģija 2012.–2014. gadam nosaka nozares attīstību un attiecas uz visiem

putnkopības nozares pārstāvjiem. Stratēģijas galvenie virzieni:

- nodrošināt ES patērētājus ar mājputnu gaļas un olu izvēli, kas ir droši produkti un tiek ražoti atbilstoši putnu labturības un vides aizsardzības prasībām;
- vienkāršot un nodrošināt vienādu tiesību aktu īstenošanu attiecībā uz putnu labturību (saimniecībā, transportēšanas laikā un kaušanā);
- sasniegt nospraustos mērķus salmonellas samazināšanai ES broileru un tītaru ganāmpulkos;
- strādāt ar zinātniekiem, ražotājiem, likumdevējiem un citām ieinteresētajām personām, lai samazinātu kampilobaktērijas līmeni vistu ganāmpulkos (kampilobaktērija atrodas jēlā putnu gaļā un izraisa saindēšanos ar pārtiku);
- meklēt un veicināt tādu pasākumu ieviešanu, kas paredz samazināt ražošanas izmaksas;
- sniegt informāciju par dažādām veselības un higiēnas likumu prasībām, lai atvieglotu to piemērošanu, piemēram, ES Regulas 2160/2003/EC attiecībā uz salmonellu, ja tā nav konstatēta 25 g, un Regulu 2073/2005/EC par mikrobioloģiskajiem kritērijiem, kas piemērojami „gaļas izstrādājumiem, kas tiek patērēti pēc vārīšanas”;
- nodrošināt, ka importētajiem produktiem no trešajām valstīm tiktu pievienots veselības sertifikāts, kas garantē pilnīgu atbilstību ES tiesību aktiem attiecībā uz augšanas stimulatoru izmantošanu utt.;
- sniegt patērētājiem par produkta izcelsmi pārredzamāku un saskaņotāku informāciju, jo ražotāji atzīst, ka patērētājiem ir tiesības saņemt informāciju par produkta izcelsmi, ko viņi patērē, tomēr šo noteikumu ieviešanas izmaksas, būtu jāsedz visiem pārtikas ķēdē iesaistītajiem dalībniekiem;
- pārliecināties, vai noteikumi, kas attiecas uz starptautisko tirdzniecību, tiek īstenoti vienādi visās dalībvalstīs;
- konkurētspējas nodrošināšanai olu un mājputnu gaļas nozarēs vispirms veikt pilnīgu izmaksu / ieguvumu novērtējumu, pirms vēl tiek ierosināti tiesību akti;
- pārliecināties, ka mājputnu gaļas izstrādājumi un produkti ir pareizi definēti atbilstoši mājputnu gaļas tirdzniecības standartiem;
- strādāt pie ES finansējuma, kas ir pieejams, lai veicinātu un informētu ES patērētājus no pārtikas nekaitīguma, kvalitātes, dzīvnieku labturības un vides aizsardzības viedokļa par ražoto olu un mājputnu gaļu.

Jautājums par tirdzniecības sarunu gaitu ar Malaiziju, Taizemi, ASV, Kanādu un Japānu izraisīja karstas diskusijas, it īpaši attiecībā uz olu produktu importu no ASV. Labturības normas netiek ņemtas vērā, produktus importē lielā apjomā, kas apdraud iekšējo ES tirgu. Sagaidāms arī imports no Brazīlijas, jo pastāv vienošanās starp ASV un Brazīliju par putnu gaļas produktu un olu netirgošanu savā starpā. Nozares pārstāvji ultimātīvi pieprasīja EK rīkoties, lai aizsargātu iekšējo tirgu pret importu no trešajām valstīm.

Polijā ir sastopamas olas no Ukrainas, lai gan tai vēl nav atļaujams eksportēt olas uz ES.

Šobrīd nav nekādu eksporta kompensāciju mājputnu un olu produktiem, bet ir ļoti svarīgi, lai tiktu domāts par kompensācijām olu baltumam, kas paliek pāri, ražojot lielāko eksporta produktu – olu dzeltenumu.

Diskusijā par gaļas marķēšanu tika apspriesti trīs varianti:

- 1) jānorāda tikai dzimšanas vieta,
- 2) jānorāda dzimšanas vieta un izaudzēšanas vieta,
- 3) „liellopu modelis”, norādot dzimšanas, izaudzēšanas un nokaušanas vietu.

ES Komisija vēl nav izlēmusi, kurš no šiem variantiem būtu pareizais. Uzņēmēji norādīja uz grūtībām, kas sagaidīs jebkuru ražotāju, marķējot putnu gaļu atbilstoši trešajam variantam. Piemēram, dējējvistu gaļas marķēšana var būt ļoti sarežģīta, jo olas var inkubēt vienā valstī, cāļus izaudzēt līdz jaunputniem – otrā valstī, vistas var dēt trešajā valstī un tikt nokautas – ceturtajā valstī.

☑ Piena Padomes sanāksme

Dace Pastare 25. martā piedalījās Eiropas Piena Padomes (EMB) sanāksmē. EMB mērķis ir apvienot un pārstāvēt aktīvos piena ražotājus Eiropā, panākt taisnīgas piena cenas, pilnībā nosedzot ražošanas izmaksas, nodrošināt piena ražošanu atbilstoši pieprasījumam. Lauksaimnieku organizāciju sadarbības padome (LOSP) ir izteikusi vēlēšanos iestāties EMB kā pilntiesīga dalībniece, ko pārējās dalīborganizācijas uzņēma pozitīvi.

• Vācijā ir izpētītas piena ražošanas izmaksas, kas atkarībā no reģiona svārstās no 0,48 līdz 0,55 EUR/kg. Piena iepirkuma cena, ieskaitot subsīdijas, svārstās no 0,41 līdz 0,48 EUR/kg. Ir skaidrs, ka ilgi strādāt ar zaudējumiem nav iespējams. EMB organizē sarunas ar Eiropas Komisiju (EK) par situācijas uzlabošanu un sagaidāmajām problēmām pēc piena ražošanas kvotu atcelšanas 2015. gadā.

• Vairākās ES valstīs norisinās akcija ar mērķi pievērst sabiedrības uzmanību piena ražošanas problēmām un nodrošināt godīgāku peļņas sadali starp ražotāju, pārstrādātāju un tirgotāju. Situāci-

ja katrā valstī ir atšķirīga. Galvenās problēmas, ar ko sastopas akcijas organizētāji, – pārstrādātāju nevēlēšanās fasēt piena produktus ar akcijas zīmi un tirgotāju atteikšanās iekļaut šos produktus preču sortimentā. Itālijas pārstāvji prezentēja savas kampaņas plānu, lai iesaistītos akcijā. Tā ir sīki un profesionāli izstrādāta. Ir labas idejas, kā izvairīties no konfrontācijas ar tirgotāju un pārstrādātāju atteikumiem – dažās organizācijas fasē pienu pašas, ražo produktus mazos kooperatīvu pārstrādes uzņēmumos un realizē mazumtirdzniecības vietās. Šie produkti ir dārgāki nekā parastā plaša patēriņa produkcija, tāpēc EMB veic reklāmas un izskaidrošanas kampaņas, iepazīstina sabiedrību ar akcijas mērķiem un rezultātiem.

- 2013. gadā EMB plāno divas lielas akcijas – traktoru ralliju aprīlī un jūnijā. Abas akcijas notiks Vācijā. Plānots, ka sabrauks traktori no zemnieku saimniecībām, lai izteiktu neapmierinātību ar pastāvošo sistēmu, kas pakļauj piena ražotājus iznīcības riskam.

Eksperte Dace Pastare iesaka, ka ir maksimāli jāpiedalās EMB darbā, lai izteiktu mūsu valsts piena ražotāju domas par notiekošo ES, kā arī saņemtu ieteikumus un izteiktu savas idejas situācijas uzlabošanai. Būtu jāpiedalās dažādu akciju norisē, lai demonstrētu Latvijas zemnieku nostāju. Jāvāc dati par piena pašizmaksu, jo statistikas dati nav objektīvi.

☑Profesionālo lauksaimniecības organizāciju darba devēju grupa (GEOPA)

Profesionālo lauksaimniecības organizāciju darba devēju grupas (GEOPA) eksperte Sarmīte Babāne Marseļā 21. un 22. martā piedalījās seminārā par Kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) ietekmi uz nodarbinātību.

Profesors *Jeroen Buysse* no Gentes universitātes ziņoja, ka laika periodā līdz 2013. gadam visnozīmīgākie Lauku attīstības programmā ir agrovides maksājumi, otrajā vietā atstājot lauku saimniecību modernizāciju. Profesors uzsvēra, ka KLP ir ietekme gan uz produkcijas apjomu un ražošanu, gan arī ražošanas struktūru, jo to pašu daudzumu var saražot daudzas mazās saimniecības vai dažas lielās saimniecības, jaunie vai gados vecāki zemnieki. To visu var noregulēt ar KLP izmantojamiem instrumentiem. Semināra dalībnieki secinājuši, ka tiešmaksājumi ir palielinājuši novecošanās problēmu lauksaimniecībā nodarbināto vidū. Starp valstīm atšķirības ir ļoti lielas, tas varētu būt saistīts ar atšķirībām pensiju sistēmās. Beļģijas pārstāvis uzsvēra, ka vecums saimniecībās ir normāls, ja nozare ir dzīvotspējīga, ekonomiski izdevīga (piemēram, augļkopība, dārzenkopība un piensaimniecība), bet, ja runā par liellopu gaļas ražošanu, tad šajā nozarē pārsvarā strādā novecojuši lauksaimnieki, jo nozare nav intensīva un tik ienesīga.

Jauno lauksaimnieku Eiropas organizācijas (CEJA) pārstāve *Ingrīda Pettersone* ir izpētījusi, kādā veidā ES varētu uzlabot situāciju lauksaimniecībā. Lai to panāktu, nepieciešama atbilstoša izglītība, pieeja atbalstam un profesijai.

Jaunie lauksaimnieki kā šķēršļus saimniekošanai uzskata nepieejamību zemei un kredītiem, zemos ieņēmumus

nozārē.

CEJA priekšlikumi – katrā ES dalībvalstī jādod priekšroka jaunažiem zemniekiem zemes iegādei, izglītībai, jāievieš atsevišķa programma Lauku attīstības plāna programmā, kur jaunažiem zemniekiem tiktu piešķirts atbalsts 80% apmērā.

☑Augļi un dārzeni

Eksperte Mārīte Gailīte 13. un 14. martā piedalījās COPA/ COGECA un Eiropas Komisijas darba grupā „Augļi un dārzeni”.

Nozarei aktuāla ir „Skolas augļa” programma. Pēc diskusijām tika pieņemts kopējais lēmums atbalstīt pirmo no EK piedāvātajiem trim izvēles variantiem (sk. „Lauku Lapas” iepriekšējo numuru), kas paredz, ka „Skolas augļa” un „Skolas piena” programmas darbojas atsevišķi. Programmas finansējuma apjoms tiks palielināts. Komisijai tiks prasīts iekļaut programmas nosaukumā arī vārdu „dārzeni”, iespējas izdalīt produktus plašākai vecuma grupai, kā arī izdalīt tos ārpus skolas, piemēram, sporta un citu svētku pasākumos.

Par KLP – pēc 2013. gada Eiropas Komisija vēlas samazināt budžetu krīžu pārvaldīšanas pasākumiem. Tiek gaidīts, ka atsevišķiem atbalsta pasākumiem atbalsta intensitāte tiks palielināta līdz 75% un 90% (mazāk labvēlīgajos reģionos). Darba grupā tika pieņemts lēmums apkopot dalībvalstu viedokļus par ražotāju organizāciju attīstību pēc 2013. gada un nosūtīt COPA/COGECA pozīciju Eiropas Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības komisāram D. Čološam.

ES līmenī ir pieņemti daži dokumenti negodīgās tirdzniecības prakses novēršanai, bet Eiropas Komisija gaida publiskās apspriešanas rezultātus. Ir paredzēta vairāku normatīvo aktu pieņemšana,

bet daļa no tiem neattiecas uz augļiem un dārzeņiem. COPA/COGECA sekretariāta darbinieki iepazīstināja ar darba gaitu dažu bioloģiskās ražošanas prasību precizēšanā. Šobrīd hidroponika ir aizliegta un dažas dalībvalstis tai pielīdzina arī audzēšanu konteineros, kas pildīti ar organisko substrātu. Tāpat nav īsti skaidras prasības audzēšanai siltumnīcās, bioloģiskajā ražošanā pieļaujamiem substrātiem utt. Dažās dalībvalstīs uzskata, ka kūdras lietošana bioloģiskajā ražošanā nav pieļaujama, jo tas ir ierobežots dabas resurss (turpretī Baltijā, Polijā un, iespējams, Skandināvijā, kur kūdra tiek izmantota pat apkurē, šis aizliegums ir pilnīgi neloģisks).

☑COPA/COGECA Prezidija sanāksme

Latvijas lauksaimniekus COPA/COGECA Prezidija sanāksmē 18. un 19. aprīlī pārstāvēja Maira Dzelzkalēja un Agita Hauka. Aktuāls jautājums tajā bija par negodīgās tirdzniecības praksi, kas ir svarīgs gan lauksaimniekiem, gan rūpniecībā nodarbinātajiem. Komisija, organizējot divus pasākumus, uzklūs dalībvalstu viedokļus, lai varētu atrast veidu, kā mazināt negodīgu tirdzniecības ķēdi. Šie pasākumi ir:

- 1) augsta līmeņa forums, kurā tiks iesaistītas visas puses,
- 2) *zaļais dokuments*, kurā iespējams sniegt komentārus publiskajā konsultācijā līdz 30. aprīlim.

Tika izskatīts jautājums par programmām „Skolas piens” un „Skolas auglis”. COPA/COGECA Sekretariāts sagatavojis vēstuli EK Lauksaimniecības un lauku attīstības lietu komisāram D. Čološam par atbalstu pirmajai no trīs izvēles iespējām attiecībā uz „Skolas augļa” un „Skolas piena” programmu turpināšanu.

☑Lauku attīstības darba grupa

Agnese Hauka un Maira Dzelzkalēja 22. un 23. aprīlī piedalījās COPA/COGECA un Eiropas Komisijas Lauku attīstības darba grupās. Darba grupas laikā notika COPA/COGECA darba grupas vadītāja un divu vadītāja vietnie-

ku vēlēšanas. Uz vadītāja amatu bija izvirzītas trīs kandidatūras, viņu vidū arī mūsu eksperte Maira Dzelzkalēja. Vēlēšanas noritēja divās kārtās, ar pāris balsu pārsvaru tika ievēlēta Maira, Francijas kolēģim atstājot iespēju ieņemt vadītāja vietnieka amatu. Par vietniekiem tika ievēlēti eksperti no Zviedrijas un Francijas. Darba grupu vadītāju un vietniekus ievēl no grupas dalībnieku vidus uz diviem gadiem. Galvenie pienākumi ir darba kārtības sastādīšana, darba grupas vadīšana, grupas viedokļa paušana EK Konsultatīvajās darba grupās un grupas izstrādāto dokumentu iesniegšana atbilstošajos Eiropas institūciju dienestos.

Maira Dzelzkalēja ir pirmais eksperts no Latvijas, kas tiek ne tikai izvirzīts, bet arī apstiprināts kādā amatā COPA/COGECA organizācijā. Tas ir ne tikai pagodinājums un iespējas, bet uzliek arī papildu pienākumus un atbildību mums visiem. Sveicam Mairu ar ievēlēšanu jaunajā amatā!

Sagatavots LLKC ES Lauksaimniecības un lauku attīstības lietu birojā

Plašāk ar COPA/COGECA darba grupu ekspertu aktivitātēm iespējams iepazīties Valsts Lauku tīkla mājaslapā http://www.laukutikls.lv/copa_cogeca.

Dalība pasākumos organizēta VLT aktivitātes “Nozaru ekspertu ziņojumi” ietvaros.

* Uzziņai. COPA ir Eiropas līmeņa profesionālo lauksaimnieku organizāciju komiteja, kas pārstāv lauksaimniekus ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1958. gadā. COGECA ir Eiropas līmeņa lauksaimniecības kooperācijas komiteja, kas pārstāv kooperatīvu intereses ES un starptautiskās institūcijās. Tā ir dibināta 1959. gadā. Kopš 1962. gada COPA un COGECA apvienoja birojus un kopīgi pārstāv Eiropas lauksaimnieku un kooperatīvu intereses.

AUGKOPIĀ

Kartupeļu ražu ietekmējošie faktori

Ir pienācis kartupeļu stādīšanas laiks. Lai rudenī varētu priecāties par lielu kartupeļu ražu, der atcerēties galvenos ražību ietekmējošos faktoros.

☑Kvalitatīvs un vesels sēklas materiāls

Kartupeļu stādīšanai vajadzētu izmantot sertificētu, iepriekš sagatavotu stādāmo materiālu, tam jābūt sašķīrotam, kodinātam un iedzīvinātam. Bumbuļu iedzīvināšana nodrošina kartupeļu ātru sadīgšanu, līdz ar to agrāku ražu. Kartupeļu stādīšanu sāk pēc iespējas agrāk, bet augsnei jābūt iesilušai līdz 7–8 °C. Kartupeļu sēklas kodināšanu veic, lai ierobežotu slimības. Ar sēklas kodināšanu var ierobežot bumbuļu melno kraupi un tā izraisītās dīgstu nekrozes, parasto kraupi, sudrabaino kraupi, fužariālo un fomozo sauso puvi. Kodinātie bumbuļi vienmēr

sadīgst ātrāk un vienmērīgāk, tiem ir lielāka augšanas enerģija. Diemžēl bumbuļu kodināšana nenovērš baktēriju izraisītās slimības.

☑Laika apstākļi

Meteoroloģiskos apstākļus regulēt nav iespējams, tomēr tie ļoti būtiski ietekmē ražas lielumu un arī kvalitāti. Kartupeļi sāk dīgt, kad augsnes temperatūra ir virs 3 °C, bet 11–13 °C temperatūrā dīgšana noris visstraujāk. Bumbuļu veidošanās periodā optimālā temperatūra ir 17–18 °C. Garās dienas apstākļos kartupeļiem straujāk aug laksti, bet bumbuļu veidošanās labāk noris īsākas dienas apstākļos. Kartupeļu laksti daļēji apsalst jau –1 °C temperatūrā. Bumbuļi sāk sasalt, temperatūrai pazeminoties līdz –1,7 – –2°C. Augsnē bumbuļi dažkārt iztur –5 °C un pat –7 °C lielu salu.

Kartupeļi ir mitrumprasīgi augi – visvairāk ūdens tiem nepieciešams pumpurošanas un ziedēšanas laikā, bet arī pārlietu liels mitruma daudzums nav vēlams, jo tas sekmē lakstu puves ieviešanos un izplatīšanos. Optimāls augsnes piesātinājums ar ūdeni ir 60–80% no pilnas ūdens kapacitātes augsnē.

☑Optimāls mēslojums

Optimāls mēslojums nodrošina gan augstas ražas, gan to labu kvalitāti. Svarīgākie barības elementi, kas nepieciešami kartupeļiem, ir slāpeklis, fosfors, kālijs, magnijs un mangāns.

Slāpeklis sekmē ražas veidošanos. Tā ietekmē veidojas lielāka lapu virsma, aktivāk notiek fotosintēzes procesi, veidojas lielāki bumbuļi, bet slāpekļa pārdozēšana aizkavē to nobriešanu, pazemina sausnas un cietes saturu, paaugstina ūdeņainību, rada draudus kvalitātei (melnēšana), bumbuļi ir uzņēmīgāki pret slimībām, iespējami lielāki zudumi uzglabāšanas laikā.

Fosfors pozitīvi ietekmē bumbuļu kvalitāti un ražības līmeni. Tas uzlabo garšas īpašības, paaugstina cietes saturu, palielina bumbuļu skaitu, veicina visu attīstības fāžu ātrāku norisi, paaugstina ražību ar fosforu nabadzīgās augsnēs. Kartupeļi ļoti grūti izmanto gan augsnē, gan mēslošanas līdzekļos esošo fosforu. Sevišķi to izjūt skābākās un sausākās augsnēs. Fosfora trūkuma gadījumā kartupeļi pastiprināti slimo ar kraupi un rūsas plankumiem.

Kālijs tiek uzņemts lielā daudzumā, tas veicina fotosintēzes procesus, nodrošina augu dzīvotspēju, labvēlīgi ietekmē ražas un cietes satura iznākumu, palielina izturību pret slimībām un mehāniskiem bojājumiem, līdz ar to kartupeļi labāk glabājas, ir samazināta to elpošanas intensitāte, samazinās arī bumbuļu melnēšana. Kālija pārbagātība pazemina sausnas saturu un palielina bumbuļu ūdeņainību. Kālija uzņemšana ir traucēta sausā laikā.

Magnijs ir nozīmīgs efektīvas fotosintēzes norisei, tā nepietiekamību pastiprina augsts kālija saturs un trūkstošais līdzsvars starp kāliju un magniju.

Mangāns samazina kraupja un plaisu veidošanos.

Kartupeļi barības vielas pilnīgāk un vienmērīgāk izmanto, ja to mēslošanā lieto gan organisko, gan minerālo mēslojumu. Salīdzinājumā ar citiem kultūraugiem kartu-

peļiem ir visaugstākie organiskā mēslojuma izmantošanas rādītāji. Kartupeļiem nav ieteicams dot svaigus kūtsmēslus, jo tad tie pastiprināti slimo ar kraupi.

☑Stādījumu kopšana, augu aizsardzība

Pārtikai, sēklai un pārstrādei (cietē un čipsos) audzētiem kartupeļiem aizsardzība pret slimībām, kaitēkļiem un nezālēm ir atšķirīga, tomēr tās vispārējie principi minētajām grupām ir līdzīgi. Pārtikas kartupeļiem no kaitēkļiem apkaro kartupeļu lapgrauzi. Kartupeļu lakstu puvi uzsāk ierobežot, izmantojot prognožu dienesta signālu par pirmā smidzinājuma laiku un turpmāk ievērojot smidzinājuma intervālus.

Efektīvai kaitīgo organismu ierobežošanai svarīgi veikt profilaktiskos pasākumus. Pats pirmais un galvenais profilaktiskais pasākums kartupeļu audzēšanā ir atbilstoša un pietiekama augseka, kas nodrošina pareizu lauku nomaņu, neļaujot slimībām, kaitēkļiem un nezālēm strauji izplatīties un progresēt. Arī pareizai augsnes apstrādei ir milzīga nozīme, jo tā palīdz uzlabot augsnes agronomiskās un agrotehniskās īpašības, kā arī samazina kaitēkļu, nezāļu un slimību ipatsvaru.

Lielā nozīme ir arī higiēnai, nav vēlams bez iepriekšējas darbarīku un mehānisko agregātu apstrādes doties no viena lauka uz otru, tādējādi pārnesot kultūraugiem kaitīgos organismus arī uz citiem laukiem.

Veģētācijas periodā ķīmiskie preparāti jālieto, lai samazinātu kaitīgo faktoru ietekmi uz augu. Ja pareizi tiek veikti visi profilaktiskie un agrotehniskie pasākumi, vajadzība pēc ķīmisko preparātu lietošanas ir samērā maza.

Pirmais ķīmiskais preparāts, ko lieto pirms kartupeļu stādīšanas, ir kodne. Pēc tam kad kartupelis jau ir iestādīts, tiek novērota tā augšana un attīstība, kā arī jāuzmanā tā vizuālais izskats, nezāļu attīstība un kaitēkļu izplatība. Preparāti nezāļu slimību un kaitēkļu apkarošanai jālieto tikai tad, ja tas ir nepieciešams un to lietošana ekonomiski atmaksājas. **LL**

Sagatavoja LLKC Augkopības nodaļas
speciāliste **Laura Ludevika**

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZŅĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2013. GADA JŪNIJĀ

	Termiņš	Majis							Jūnijs			Jūlijs		
		1	2	15	20	25	30	1	3	15	20	25	30	1
Platību maksājumi	Platību maksājumu iesniegums													
Pārejas posma valsts atbalsts	Pārejas posma valsts atbalsts par zīdītājgovīm													
	Pārejas posma valsts atbalsts par aitu mātēm													
Akcīzes nodoklis	Iesniegums par akcīzes nodokļa atbrīvojumu dēgvielai lauksaimniekam													
Šķiedras līnu pirmapstrādes Kredītu fonds	Šķiedras līnu pirmapstrādes Ražošanas deklarācija													
	Kredītu fonds (Tūrisma aktivitāšu veicināšanai)													
Lauku attīstības programma	Atbalsts uzņēmumu radīšanai un attīstībai (ietverot ar lauksaimniecību nesaistītu darbību dažādošanu) - mežizstrādes pakalpojumu sniedzējiem													
	Pārskats par iepriekšējā perioda veiktajām darbībām pasākumā "Atbalsts daļēji naturālo saimniecību pārstrukturēšanai" (jāiesniedz katru gadu visu saistību periodu un gadu pēc tā)													
	Pārskats par atbalsta saņēmēja saimnieciskās darbības rādītājiem par iepriekšējo kalendāra gadu (sākot ar nākamo gadu pēc projekta īstenošanas)													
	Par vaislai ataudzējamās aitas un teļa (no viena līdz 1,5 gadu vecumam) ģenētiskās kvalitātes novērtēšanu *													
Nacionālās Substīdijas	Par sertificēta augstvērtīga šķirnes vaislas teļa ģenētiskās kvalitātes noteikšanu *													
	Atbalsts biškopības nozarei													
Grāmatvedība un nodokļi	Riska samazināšana													
	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)													
	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)													
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis													
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis													
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis													

* Lai saņemtu atbalstu, tāmes par plānotajiem pasākumiem iesniedz šķirnes dzīvnieku audzētāju organizācijas, lai vēlāk slēgtu līgumus ar lauksaimniekiem

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.

Iesniegumu un atskaišu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

LOPKOPĪBA

Lētāks piens un tīrāka jūra

Saimniekojot ar pašu resursiem, var samazināt piena pašizmaksu un saudzēt vidi

☑ Jūra – mūsu bagātība

Mēs dzīvojam unikālā vietā – mums ir četri gadalaiki un visjaunākā jūra pasaulē, kas vienlaikus ir arī viena no pasaulē lielākajām iesāļā ūdens platībām. Mūsu jūrā ir fantastiska ekosistēma un pirms 30–90 milj. gadiem veidojies dabas brīnums – dzintars. Bet vai mēs esam aizdomājušies, kā pret šo brīnumu izturamies? Ir dzirdēts, ka Zviedrijā un Dānijā ir problēmas ar piesārņojumu un vietām nav iespējams pat peldēties. Bet mums taču it kā viss ir kārtībā – padomju laiki ar kolosālo rūpniecību un nekontrolēto lauksaimniecību ir garām, daudz kur sabūvētas jaunas un modernas attīrīšanas iekārtas.

☑ Piesārņojums

Vairāk nekā sestā daļa Baltijas jūras (70 tūkst. km²) mirst – tie ir milzīgi jūras apgabali, kuros skābekļa bada dēļ vairs gandrīz nekas nespēj dzīvot. Tās ir eitrofikācijas sekas, – ūdenī ieplūstot pārāk lielam daudzumam barības vielu, tiek veicināta ātri augošo aļģu vairošanās. Pūstot tās patērē ūdenī esošo skābekli, tāpēc zivis, jūras zīdītāji un daudzi citi dzīvi organismi nespēj izdzīvot un vairoties šajās Baltijas jūras vietās.

Pēdējo 50 gadu laikā Baltijas jūra ir kļuvusi par barības vielām pārsātinātu ūdens baseinu, – kur ir četras reizes vairāk slāpekļa un astoņas reizes vairāk fosfora nekā 1900. gadā. Aptuveni 20% piesārņojuma rada mājsaimniecību notekūdeņi, taču gandrīz 60% slāpekļa un fosfora piesārņojuma ir lauksaimnieciska izcelsme. Baltijas jūra ir unikāla arī ar to, ka pilnīga ūdens apmaiņa tajā notiek tikai 25 gadu laikā, kas ir ilgs laika posms un negatīvi ietekmē jūras pašattīrīšanās spējas. Tieši tāpēc arī pozitīvo darbību sekas arī uzreiz nav pamanāmas. Lielākie Baltijas jūras piesārņotāji saskaņā ar HELCOM

datiem ir Polija, Zviedrija, Krievija un Somija. Kopējais slāpekļa piesārņojuma apjoms ir bijis 640 000 t gadā, bet fosfora piesārņojums – 30 000 t gadā. Latvijas artava 2010. gadā bija attiecīgi 10% slāpekļa piesārņojuma un 8% fosfora (Lietuva – attiecīgi 5 un 7%, bet Igaunija – 5 un 4%).

☑ Vai mūsu pārliecībai ir pamatojums?

Kāpēc tik garš ievads? Un ko gan mēs tur varam līdzēt? Bieži vien nācies uzklaut viedokļus, ka mēs jau nepērkam „lieku” mēslojumu, jo tas ar katru dienu kļūst aizvien dārgāks. Paskatoties dziļāk, nākas secināt, ka mums nav savu augšņu agroķīmisko analīžu rezultātu, mēslošanas plāni ir formāli un neatbilst plānotajiem ražas apjomiem, kūtsmēslus pēc izkliešanas iearam tikai pēc nedēļas, kūtsmēslu un skābarības krātuvēm ir noplūdes vai krātuvju nav nemaz, rudens arumā tā arī neko neiesējam un tīrums paliek „uzplēsts”, no tā rudens, ziemas un pavasara laikā aizskalojas arī tas mazumiņš augu barības vielu, kas augsnē bijis. Raksturīgais skats vērojams pat meliorācijas novadgrāvjos – tie parasti ir aizauguši ar zāli, niedrēm, aļģēm un visu citu iespējamo zaļo masu. Kāpēc? Tāpēc, ka barības vielas, kas bija paredzētas augiem, ir aizskalojušās prom no tīruma caur drenāžas sistēmām tieši grāvī, un tad nu tās izmanto grāvī augošā masa. Iznāk, ka mēs dažādu iemeslu dēļ ar dārgajiem mēslošanas līdzekļiem mēslojam ne tikai kultūraugus, bet arī grāvī augošās „nezāles”. Faktiski tieši ūdensaugi strādā par notekūdeņu attīrīšanas iekārtu, uztverot prom plūstošās barības vielas. Vienīgā problēma – grāvis aizsērē un meliorācijas sistēmas palēnām pārtrauc normāli funkcionēt, radot papildu problēmas.

☑ Augu barības vielu aprīte saimniecībā

Līdz šim plašu uzmanību neizpelnījies, bet kopš 2011. gada pamazām ieviests praktiskajā lauksaimniecībā, augu barības vielu bilances aprēķins ir unikāls rīks, ar ko iespējams analizēt gan saimniecību kopumā, gan arī kādu specifisku saimniekošanas sadaļu, vienlaikus nezaudējot arī sasaisti ar visu saimniekošanas kopumu. Aprēķina būtībā ir analīze par saimniecībā ienākošajiem un no saimniecības izejošajiem augu barības elementiem. Faktiski tiek analizēta šo elementu plūsma, kas ļoti labi parāda visa procesa „šaurās” vietas, ļaujot izdarīt secinājumus un veikt procesa korekcijas gan iepirkšanās un pašu audzētās lopbarības apjomu un kvalitātes izmaiņu sakarā, gan arī mēslojuma izmantošanas efektivitātes ziņā. Tikpat labi iespējams analizēt arī piena izslaukuma atbilstību izbarotās lopbarības apjomiem un kvalitātei.

Viss sākas ar rūpīgu datu uzskaiti – gada griezumā jāuz-

skaita visa saimniecībā iepirkta lopbarība, sēklas materiāls, mēslojums, dzīvnieki, kā arī platības, kurās tiek audzēti tauriņzieži. Tieši tāpat jāuzskaita visa no saimniecības izejošā augkopības (graudaugi, eļļas augi, pākšaugi, dārzeņi, salmi u.c.) un lopkopības (piens, gaļa, olas, kūtsmēsli u.c.) produkcija. Tad, zinot slāpekļa (N), fosfora (P) un kālija (K) saturu visās minētajās vielās, iespējams izrēķināt, cik faktisko N, P un K kilogramu saimniecībā tiek ieviests no malas un cik izvests ārā. Atņemot ieviesto daudzumu no izvestā, veidojas starpība (bilance). Ja

bilance ir negatīva, tad saimniecībā vērojams minēto barības elementu trūkums, kas ar laiku novedīs pie problēmām izaudzēt saimniecības ražošanas procesa nodrošināšanai nepieciešamo produkciju. Ja bilance ir pozitīva, tas nozīmē, ka saimniecībā ir barības elementu pārpalikums, kas palielinātā koncentrācijā arī rada potenciālus vides piesārņojuma draudus, vienlaikus arī zaudējumus mūsu budžetā, jo mēs faktiski mēslojam nevis savus tīrumus, bet gan apkārtējo vidi. Mums vēl nav pietiekami daudz datu par Latvijas situāciju, bet Zviedrijā intensīvā lopkopības saimniecībā uz vienu platības hektāru tiek ievesti 200 kg N, bet ar produkciju izvesti vien 50 kg, radot 150 kg N pārpalikumu.

☑ Lētāks piens

Bet ko mēs varam darīt? Ir svarīgi sabalansēt saimniecībā esošās nozares – augsti specializēta saimniecība vienmēr būs ar lielāku piesārņojuma radīšanas risku, tajā pašā laikā būdama arī ļoti jutīga pret saražotās produkcijas cenu svārstībām tirgū. Ja saimniecībā ir vairākas nozares, vienai nošūpojoties, iespējams sekmīgi saimniekot citā, tātad „nelikt visas olas vienā groziņā”.

Ja runājam par piena lopkopību, maksimālu neatkarību no tirgū esošo izejvielu cenām iespējams panākt:

- maksimāli izmantojot savus resursus, sabalansējot dzīvnieku skaitu ar saimniecības platībām;
- izaudzējot kvalitatīvu zāli un iekonservējot to ziemas periodam;
- audzējot savus graudaugus un pākšaugus;
- nepārslogojot govīs, saglabājot to veselību, izmantojot tās iespējami ilgi, saglabājot optimālu izslaukumu;
- izaudzējot kvalitatīvas teles, kuras varētu realizēt vaislai;
- paralēli piena govīm audzējot arī gaļas liellopus no vīriešu kārtas pēcnācējiem un brāķētām telēm.

Zāle ir vislētākais un liellopam piemērotākais barības līdzeklis, bet diemžēl jāatzīst, ka vēl joprojām šajā ziņā grēkojam. Zālāju apsaimniekošana ir nepietiekami novērtēts pasākums, un tas arī ir cēlonis piena pašizmaksas nepamatotam pieaugumam. Grēkojam ar zālāju atjaunošanu, atbilstošu maisījumu izvēli, pļaušanas laikiem un siena/skābbarības sagatavošanas tehnoloģiju ievērošanu. Tas noved pie zemas pamatbarības kvalitātes un vajadzības pēc papildu spēkbarības un proteīna. Noteikti jādomā par tauriņziežu iekļaušanu zelmenī. Tauriņzieži ir bagāti ar proteīnu, un tie arī piesaista augsnei gaisā esošo slāpekli (līdz pat 200 kg/ha N), barojot augsni un augus, tajā pašā laikā samazinot nepieciešamību pēc mēslojuma. Tā ir Kārļa Ulmaņa ieviesta patiesība, kuru mēs pamazām „sekmīgi” aizmirstam, kļūstot atkarīgi no mēslojuma tirgotājiem un noplicinot savas augsnes. Zāles kvalitāti

vajadzētu prast novērtēt, jo ir pierādījies, ka, barojot slaucamās govīs ar kvalitatīvu zāli, kam pievieno pašu saimniecībā audzētu spēkbarību un iepirkto minerālbarību, iespējams bez grūtībām izslaukt 7000 kg bioloģiski aktīva un veselīga piena gadā.

Nepērkot soju un kukurūzu, Latvijā paliktu līdzekļi, kurus ik gadus iztērējam par sojas un kukurūzas importu.

Otra lieta – pašu audzēta spēkbarība. Vai arī tā spējam papildu samazināt piena pašizmaksu? Šajā sakarā dzirdēts daudz argumentu – dārgs kombains un visa pārējā tehnika. Ir arī pretargumenti – ja tiek atjaunoti zālāji, tad saimniecībā jābūt gan augsnes apstrādes tehnikai, gan arī sējmašīnai, līdz ar to iespējams iesēt arī graudus. Dārgs kombains? Parēķināsim. Pieņemam, ka saimniecībā ir 50 slaucamu govju, pie vidēja izslaukuma gada laikā govij nepieciešamas nepilnas divas tonnas graudu, 50 govīm 100 tonnas, pie ražas 3 t/ha šādā gadījumā nepieciešami aptuveni 35 ha graudaugu sējumu platību. Šādu platību mierīgi iespējams nokult, nogaidot, kamēr graudi izžūst uz lauka vārpās, neradot vajadzību pēc kaltes. Nokult iespējams ar kombainu, kas nemaksātu dārgāk par Ls 3000. Pie šādiem nosacījumiem graudus iespējams izaudzēt ar pašizmaksu 85 Ls/t. Un ko mēs iegūstam pretī? Lopbarības graudu tirgus vērtība ir aptuveni 160 Ls/t, starpība veido 75 Ls/t. Pārēķinot uz 100 tonnām, sanāk, ka katru gadu pārmaksājam 7500 latu – divi šiem apstākļiem piemēroti kombaini vienā gadā!!! Ir ko padomāt. Un kam mēs to maksājam? Kādam svešzemju ražotājam, jo Latvijā lopbarības graudu uz vietas faktiski nav – viss ir pārdots, jo bija laba cena. Pašu vajadzībām pērkam dārgāk.

Trešā lieta – pašu audzēts papildu proteīns. Zirņu mīstrs ar auzām vai kviešiem, kā arī lauka pupas. Trīs tonnas no hektāra – bez problēmām. Turklāt ideāls veids, kā uzlabot augseku, piesaistot gaisa slāpekli. Un izslaukums bez problēmām – pat 8000 kg/gadā.

Pagājušajā gadā Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs sadarbībā ar biedrību „Zemes draugi” veica Latvijā pirmo pētījumu par ģenētiski modificētus organismus (ĢMO) nesaturošas dzīvnieku barības ražošanas iespējām un izmaksām Latvijā. Pētījuma rezultāti

izrādījās daudz pozitīvāki, nekā sākumā bija plānots – izbēdinot slaucamām govīm (barības deva sastādīta govij ar izslaukumu 32 kg/dienā) pašu saimniecībā ražotus barības līdzekļus (zāli, graudus un lopbarības pupas), saražotais piens ir par vienu santīmu lētāks, nekā izēdinot pašu audzēto zāli un pirkto soju un kukurūzu.

☑Ko mēs varam darīt?

Nepērkot soju un kukurūzu, Latvijā paliktu tie līdzekļi, kurus ik gadus iztērējam par aptuveni 140 tūkst. tonnu sojas un kukurūzas importu. Ko mēs ar šo varam panākt? Apkārt būs tirāka vide, mēs saražosim veselīgāku produkciju, mums būs mierīgāks prāts un biežāks maciņš.

Mums ir pašiem sava unikāla identitāte un pietiekami tira un zaļa Latvija – vai mēs patiešām vēlamies to padarīt par industriālās lauksaimniecības zemi ar degradētu vidi, uz ko mūs straujā tempā vedina lielie lauksaimniecības ķīmijas un sēklu ražotāji? Vai varbūt pastāv arī citi – saprātīgāki un mums draudzīgāki varianti? Iespējams, mēs varam kļūt par pilnīgi citas un daudz veselīgākas produkcijas ražotājiem, vienlaikus arī ietaupot savus līdzekļus, atgriežot laukos dzīvību un liekot par mums runāt kā par zaļāko valsti pasaulē? Mēs pilnīgi noteikti varam! Lai mums izdodas!

Pirmpublikācija 2013. gada aprīļa izdevumā „Latvijas Piensaimnieks” Nr. 4 (24).

Sagatavoja LLKC Lopkopības nodaļas vadītājs,
mehānizācijas eksperts **Jānis Kažotnieks**

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus “Lauku Lapa” un “Zivju Lapa” Jūsu e-pastā!

Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot “Lauku Lapu” un “Zivju Lapu”.

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; E-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

SAGATAVOTS

SIA “Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs”

Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag.,
Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220

Izdevumā LLKC arhīva un I. Seles, M. Sirvides,
G. Šulces, D. Lozbeņovs, A. Skudras, J. Strazdiņa foto

PROJEKTU LĪDZFINANSĒ
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

